

Konsekvensutredning om förslag till ändringar i Statens jordbruksverks föreskrifter om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar

Inledning

Jordbruksverket har det övergripande ansvaret för att säkerställa ett gott djurhälsotillstånd hos djur i människans vård. Myndigheten ska också bidra till att säkerställa en god folkhälsa genom att förebygga spridning av och bekämpa smittor hos djur i enlighet med vad som framgår av svenska författningar och EU-bestämmelser.

Den 21 april 2021 började EU:s djurhälsolag¹ tillämpas. Denna reglering innebär en mer samlad lagstiftning på djurhälsoområdet och ersätter ett stort antal beslut, direktiv och förordningar på EU-nivå. Med anledning av EU:s djurhälsolag pågår en översyn av den nationella lagstiftningen på djurhälsoområdet. Syftet är att anpassa lagstiftningen till EU:s djurhälsolag samt få till stånd en modern och sammanhållen lagstiftning med en tydlig systematik.

De svenska bestämmelserna på djurhälsoområdet finns sedan tidigare huvudsakligen i Jordbruksverkets föreskrifter. I och med att både den EU-rättsliga regleringen har gjorts om och det pågår ett omfattande arbete att skapa en nationell samlad djurhälsolag och djurhälsoförordning måste även Jordbruksverkets föreskrifter ses över och anpassas till den systematik och struktur som finns i den överordnade lagstiftningen. När det gäller regleringen av förebyggande och bekämpning av vissa smittsamma djursjukdomar påbörjades detta arbete under 2020 och har bland annat resulterat i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2021:48) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar vilka började gälla den 1 januari 2022.

Föreskrifterna SJVFS 2021:48 innehåller bestämmelser om förebyggande och bekämpning av så kallade åtgärdssjukdomar² hos landlevande djur samt bestämmelser om användning av veterinärmedicinska läkemedel för förebyggande och

¹ Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 av den 9 mars 2016 om överförbara djursjukdomar och om ändring och upphävande av vissa akter med avseende på djurhälsa ("djurhälsolag") samt till denna förordning antagna genomförandeförordningar och delegerade förordningar.

² Se definition av detta begrepp i 1 kap. 4 § i föreskriftsförslaget.

bekämpning av vissa sjukdomar. I konsekvensutredningen till föreskrifterna SJVFS 2021:48 finns en utförligare redogörelse av regleringen som rör förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar samt de överväganden som Jordbruksverket har gjort avseende föreskrifternas uppbyggnad och konstruktion, se bilaga. Läsarna av den här konsekvensutredningen rekommenderas att även läsa den bilagda konsekvensutredningen för att få en tydligare helhetsbild av både det samlade regelverket på området och de nu föreslagna ändringarna av föreskrifterna.

De nu föreslagna ändringarna av föreskrifterna om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar innehåller följande delar:

- Införande av bestämmelser som rör förebyggande och bekämpning av åtgärdsjukdomar hos vattenlevande djur.
- Ändringar av vissa bestämmelser som rör förebyggande och bekämpning av åtgärdssjukdomar hos landlevande djur.

Den här konsekvensutredningen behandlar de ändringar i sak som föreslås enligt ovan. I och med att bestämmelserna om användning av veterinärmedicinska läkemedel för förebyggande och bekämpning av vissa sjukdomar samt bestämmelserna om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar hos landlevande djur var föremål för konsekvensutredning i samband med att reglerna togs fram under 2020–2021 ingår inte någon ny utredning av dessa bestämmelser, så länge de inte ändras i sak genom det nu aktuella föreskriftsförslaget.

A. Allmänt

1. Beskrivning av problemet och vad man vill uppnå

EU:s djurhälsolag och det omfattande arbete som pågår med att skapa en nationell samlad djurhälsolag och djurhälsoförordning har medfört ett behov av nya föreskrifter avseende hanteringen av vissa djursjukdomar hos såväl landlevande djur som vattenlevande djur. Till de landlevande djuren hör fåglar, landlevande däggdjur, bin och humlor.³ Till de vattenlevande djuren hör djur i alla levnadsstadier, inklusive ägg, mjölke och könsceller av a) fisk som tillhör överklassen *Agnatha* och klasserna *Chondichthyes*, *Sarcopterygii* och *Actinopterygii*, b) vattenlevande blötdjur som tillhör stammen *Mollusca*, och c) vattenlevande kräftdjur som tillhör understammen *Crustacea*.⁴ Vattenlevande djur som hålls som en eller flera fysiska eller juridiska personers egendom under uppfödningen eller odlingen benämns vattenbruksdjur.⁵ Till vattenbruksdjuren räknas djur som bland annat används till

³ Jfr artikel 4.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429.

⁴ Jfr artikel 4.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429.

⁵ Begreppet *vattenbruksdjur* används också i förordning (EU) 2016/429, jfr artikel 4.6 och 4.7.

livsmedel, som odlas för utsättning i naturen men också t.ex. akvariefiskar som hålls i kommersiellt syfte.

Som en del i det övergripande målet att skapa ett samlat och tydligt regelverk på djurhälsoområdet måste också Jordbruksverkets föreskrifter på bekämpningsområdet anpassas till den systematik och struktur som finns i den överordnade lagstiftningen. Det finns även fördelar med att samla reglerna för förebyggande och bekämpning av vissa smittsamma djursjukdomar i en enda föreskrift.

Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2021:48) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar togs fram under 2020–2021 och trädde i kraft den 1 januari 2022. Föreskrifterna utgör till största delen ett genomförande av EU:s djurhälsolag, men kompletterar även övrig nationell lagstiftning på området.⁶ Föreskrifterna kompletterar enskilda beslut som riktas till berörda aktörer eller sällskapsdjurshållare om krav på åtgärder i samband med misstanke om eller bekräftat utbrott av åtgärdssjukdomar.

Föreskrifterna SJVFS 2021:48 reglerar i dagsläget åtgärdssjukdomar hos landlevande djur. Jordbruksverkets arbete med att ta fram nya föreskrifter om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar sker successivt och merparten av de bestämmelser som föreslås i nu aktuellt föreskriftsförslag avser förebyggande och bekämpning av vissa åtgärdssjukdomar hos vattenlevande djur.

1.1 Bestämmelser om förebyggande och bekämpning av åtgärdssjukdomar hos vattenlevande djur

Krav på åtgärder i samband med misstanke om eller bekräftat utbrott av åtgärdssjukdomar förmedlas huvudsakligen genom enskilda beslut riktade till berörda aktörer eller sällskapsdjurshållare. Detta gäller oavsett om det rör sig om åtgärdssjukdomar hos landlevande eller vattenlevande djur. På samma sätt som hos landlevande djur klassificeras och kategoriseras sjukdomarna hos vattenlevande djur enligt bestämmelser i EU:s djurhälsolag respektive nationell lagstiftning. För de vattenlevande djurens del finns det också i kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260⁷ en förteckning över arter av vattenlevande djur som är mottagliga för vissa sjukdomar som ska bekämpas och övervakas med nationella åtgärder.

⁶ För en närmare beskrivning av det samlade regelverket på området förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar samt de överväganden som Jordbruksverket har gjort avseende nämnda föreskrifters uppbyggnad och konstruktion hänvisas till föreskrifternas konsekvensutredning, och däri särskilt avsnittet ”Inledning”, se bilaga.

⁷ Kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260 av den 11 februari 2021 om godkännande av nationella åtgärder för att begränsa effekterna av vissa sjukdomar hos vattenlevande djur i enlighet med artikel 226.3 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 och om upphävande av kommissionens beslut 2010/221/EU.

Vilken rättslig grund som används i Sverige för förebyggande och bekämpande åtgärder beror på om och hur den aktuella sjukdomen är klassificerad.⁸

Hos de vattenlevande djuren finns följande åtgärdssjukdomar⁹:

- A-sjukdomar som ska bekämpas med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429

Åtgärdssjukdom	Berörda djurarter	Omfattas av epizootilagen
Epizootisk hematopoietisk nekros (EHN)	Fisk	
Infektion med yellowheadvirus (YHD)	Kräftdjur	
Mikrocytos (infektion med <i>Mikrocytis mackini</i>)	Blötdjur	
Perkinsos (infektion med <i>Perkinsus marinus</i>)	Blötdjur	
Taura-syndrom (TS)	Kräftdjur	

- C-sjukdomar som ska bekämpas med stöd av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429

Åtgärdssjukdom	Berörda djurarter	Omfattas av epizootilagen
Bonamios (infektion med <i>Bonamia ostreae</i> eller <i>Bonamia exitiosa</i>)	Blötdjur	
Infektion med HPR-deleted infektiös laxanemi virus (ILA)	Fisk	x
Infektion med White Spot Syndrome Virus (WSSV)	Kräftdjur	
Infektiös hematopoietisk nekros (IHN)	Fisk	x
Marteilios (infektion med <i>Marteilia refringens</i>)	Blötdjur	
Viral hemorragisk septikemi (VHS)	Fisk	x

- Sjukdomar för vilka Sverige har nationella åtgärder enligt kommissionens genomförandebeslut (EU) 2021/260

Åtgärdssjukdom	Berörda djurarter	Hanteras med stöd av lag (2006:806) ¹⁰	Omfattas av epizootilagen
Renibakterios (BKD)	Fisk	x	
Infektiös pankreasnekros (IPN) utom genogrupp 2 (tidigare serotyp ab)	Fisk		x
Infektiös pankreasnekros (IPN) genogrupp 2	Fisk	x	
Vårviremi hos karp (SVC)	Fisk		x

⁸ Hur åtgärdssjukdomarna är klassificerade framgår av bilagan till föreskriftsförslaget.

⁹ Se definition av detta begrepp i 1 kap. 4 § i föreskriftsförslaget.

¹⁰ Lagen (2006:806) om provtagning på djur, m.m.

Förklaring av kategorierna ovan

A-sjukdomar: sjukdomar som normalt inte förekommer inom EU och som ska utrotas så snart de påvisas.

C-sjukdomar: sjukdomar som förekommer inom EU och där medlemsstaterna själva får bestämma om och vilka åtgärder som ska vidtas för att förhindra spridning.

Sverige har officiell sjukdomsfrihet i hela landet för sjukdomen SVC samt i inlandszonen för sjukdomen IPN samt godkända utrotningsprogram för sjukdomarna BKD i inlandszonen och för IPN i kustzonen. Nationella åtgärder för sjukdomarna BKD, IPN och SVC innebär att Sverige ska vidta bekämpningsåtgärder vid påvisande av sjukdomarna på en anläggning i landet samt att Sverige har möjlighet att ställa extra krav i samband med förflyttningar av vattenlevande djur från andra medlemsstater, zoner och länder utanför EU (så kallade tredjeländer). Åtgärderna motsvarar de som i det tidigare regelverket kallades för tilläggsgarantier.

På samma sätt som för de landlevande djuren utgör den del av föreskrifterna som reglerar åtgärder i samband med misstanke om och bekräftat utbrott av åtgärdssjukdomar hos vattenlevande djur ett genomförande av EU:s djurhälsolag men föreskrifterna kompletterar även övrig nationell lagstiftning på området. Även när det gäller sjukdomarna hos de vattenlevande djuren har Jordbruksverket strävat efter att likrikta hanteringen så att samma principer i görligaste mån gäller för bekämpning av sjukdomar som regleras på EU-nivå respektive på nationell nivå. I praktiken innebär den nya regleringen i huvudsak ingen väsentlig förändring av hur misstankar och bekräftade utbrott hanteras i dagsläget.

1.2 Ändringar i vissa av bestämmelserna som rör förebyggande och bekämpning av åtgärdssjukdomar hos landlevande djur

På samma sätt som EU:s djurhälsolag skiljer på åtgärder som ska vidtas i samband med sjukdomar hos landlevande djur respektive vattenlevande djur föreslås att föreskrifterna delas in i olika delar: en del som innehåller gemensamma bestämmelser (del 1), en del som innehåller bestämmelser som ska tillämpas vid misstanke om och bekräftat utbrott av åtgärdssjukdomar hos landlevande djur (del 2) och en del som innehåller bestämmelser som ska tillämpas vid misstanke om och bekräftat utbrott av åtgärdssjukdomar hos vattenlevande djur (del 3).

I den del som innehåller bestämmelser om landlevande djur föreslår Jordbruksverket följande ändringar:

- Det förtydligas i föreskrifterna vilka bestämmelser som gäller för landlevande djur respektive vattenlevande djur. När det gäller de landlevande djuren görs också skillnad mellan hållna och vilda landlevande djur. När begreppet djur av berörda djurarter används bedöms det inte vara nödvändigt att förtydliga att det är landlevande djur som avses eftersom det handlar om specificerade arter

enligt definitionen i 1 kap. 4 § i föreskrifterna. Begreppet berörda djurarter omfattar både hållna djur och vilda djur.

- Enligt 7 kap. 2 § i SJVFS 2021:48 ska en aktör som ansvarar för en anläggning som håller fjäderfä och som ligger i en skyddszon som har upprättats med anledning av ett utbrott av Newcastlejuka rapportera in produktionsdata i enlighet med Jordbruksverkets instruktioner. Enligt det nu aktuella förslaget ska aktörerna rapportera in produktionsdata även vid utbrott av högpatogen aviär influensa.

Bakgrunden till ändringen är utbrotten av högpatogen aviär influensa under säsongen 2021/2022. Statens veterinärmedicinska anstalt har tidigare gjort bedömningen att inrapportering av produktionsdata i samband med utbrott av högpatogen aviär influensa inte varit nödvändig eftersom ändringar i produktionsdata sällan kunnat noteras vid förekomst av sjukdomen. Den dominerande bilden vid tidigare utbrott har varit kraftigt ökad dödlighet och analys av produktionsdata har därmed inte gett en rättvisande bild av sjukdomens eventuella förekomst och spridning. Vid utbrotten 2021/2022 kunde det dock konstateras en ändrad symptombild hos de drabbade besättningarna på så sätt att ökad dödlighet hos djuren inte alltid dominerade symtombilden, vilket gör produktionsdata mer relevant att analysera även för högpatogen aviär influensa.

- I 7 kap. har 1 § och 3 § i nu gällande föreskrifter slagits ihop till en paragraf (1 §) som innehåller biosäkerhetsåtgärder som ska vidtas i en restriktionszon, oavsett om denna har upprättats till följd av utbrott av Newcastlejuka eller högpatogen aviär influensa. Det innebär att punkt 2 och 4, som tidigare bara gällde vid högpatogen aviär influensa, nu även gäller vid Newcastlejuka. Det handlar om krav på att övervaka djurens hälsostatus samt krav på att inhägnader för andfåglar som hålls i syfte att vidmakthålla stammen av fjädervilt ska täckas med nät. Anledningen till att åtgärderna i nu gällande föreskrifter skilde sig åt beroende på sjukdom var att de hade sin grund i två olika direktiv, ett äldre som gällde Newcastlejuka och ett nyare som gällde aviär influensa. Dessa direktiv finns inte kvar och med tanke på att de två sjukdomarna i övrigt hanteras på samma sätt enligt dagens lagstiftning och att Jordbruksverket inte ser någon smittskyddsmässig anledning till att inte ha samma krav för Newcastlejuka, har Jordbruksverket i det nya föreskriftsförslaget valt att likrikta åtgärderna för sjukdomarna.
- Vid ett utbrott av en A-sjukdom på en anläggning, ett livsmedels- eller foderföretag, anläggning för animaliska biprodukter eller andra platser, inklusive transportmedel, ska Jordbruksverket omedelbart upprätta en restriktionszon runt den drabbade anläggningen eller platsen. Detta framgår av artikel 21.1 i

kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687¹¹. Genom Jordbruksverkets beslut om upprättande av restriktionszoner aktiveras bestämmelserna i 8 kap. om villkor för bl.a. förflyttningar inom, till, från eller genom zonen. Bestämmelserna anger bl.a. att det krävs Jordbruksverkets tillstånd för förflyttning av hållna djur av berörda djurarter och produkter av sådana djur inom, till och från en restriktionszon. Bestämmelserna i 8 kap. tar dock inte hänsyn till möjligheten i artikel 23 i ovan nämnda förordning för Jordbruksverket att i den utsträckning som är nödvändig och efter en riskbedömning bevilja undantag från åtgärder som ska tillämpas i den upprättade restriktionszonen. Artikel 23 ger Jordbruksverket möjlighet att undanta bl.a. kraven på tillstånd för förflyttning i de situationer som anges i bestämmelsen, bl.a. om utbrottet inträffar på en anläggning som håller upp till 50 fåglar i fångenskap eller på anläggningar som håller djur för vetenskapliga ändamål (dvs. försöksdjursanläggningar). För att ett undantag enligt artikel 23 ska få genomslag också i föreskrifterna har första meningen i 8 kap. 1 § i föreskriftsförslaget ändrats och ska läsas som så att huvudregeln är att det som anges i 1 § punkterna 1 och 2 gäller, dvs. förbud mot verksamhet inklusive förflyttning, som rör landlevande djur, produkter av sådana djur och andra material, om Jordbruksverket inte har beslutat annat i samband med upprättandet av restriktionszonerna. Möjligheterna och utrymmet för Jordbruksverket att i det här fallet besluta annat styrs dock av den överordnade EU-lagstiftningen.

Samma typ av ändring som den ovanstående föreslås även i 9 kap. 4 § som reglerar förflyttningar av vilda landlevande djur av berörda djurarter samt produkter från sådana djur inom och från en av Jordbruksverket beslutad smittad zon. Smittade zoner fastställs av Jordbruksverket vid bekräftade utbrott av en åtgärdssjukdom hos vilda landlevande djur och när en sådan smittad zon har fastställts aktiveras bestämmelserna i 9 kap. 2–5 §§ varav 4 § förbjuder förflyttningar, om inte Jordbruksverket har beslutat annat. Begreppet åtgärdssjukdomar omfattar flera olika sjukdomar. Med tanke på att olika sjukdomar har olika smittvägar och att riskerna för smittspridning kan variera beroende på vilket geografiskt område som berörs är det inte lämpligt att automatiskt förbjuda alla typer av förflyttningar vid varje tillfälle som en smittad zon fastställs.

- Bestämmelserna i 8 kap. 9 och 10 §§ har justerats så att kravet på ett utfärdat dokument som ska följa med transporter av djur och produkter och som ska kontrasigneras av mottagaren nu bara gäller transporter från anläggningar i en skyddszon. I nu gällande föreskrifter gäller kravet på ett sådant dokument alla transporter av djur och produkter som utförs med tillstånd från Jordbruksverket enligt 8 kap. 3 §, oavsett om transporten sker från anläggningar i skyddszon

¹¹ Kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687 av den 17 december 2019 om komplettering av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 vad gäller bestämmelser om förebyggande och bekämpning av förtecknade sjukdomar.

eller övervakningszon. Bestämmelsen i 9 § har också ändrats för att tillåta att utfärdandet av följedokumentet utförs antingen av den ansvariga veterinären eller av en annan person som Jordbruksverket har utsett för detta. I dagsläget är det bara den ansvariga veterinären som får utfärda ett sådant dokument. En anledning till dessa ändringar är att Jordbruksverket har sett praktiska svårigheter med att ha veterinärer på plats vid alla transporter som genomförs från anläggningar i den upprättade restriktionszonen. Jordbruksverket gör bedömningen att det finns fortsatt anledning att kräva ett särskilt utfärdat följedokument för transporter av djur och produkter från anläggningar i skyddszonen eftersom det finns ett behov av att kunna följa upp att dessa transporter utförs i enlighet med de tillstånd som har getts. Däremot ser Jordbruksverket inte att det är motiverat att behålla kravet på särskilt utfärdat följedokument för transporter av djur och produkter från anläggningar i övervakningszonen, eftersom risken för smittspridning i samband med dessa transporter bedöms vara lägre. Jordbruksverket ser inte heller att ett sådant dokument nödvändigtvis måste utfärdas av en veterinär utan även att en annan person som utsetts av Jordbruksverket kan intyga den typ av uppgifter som efterfrågas.

- Bestämmelserna om åtgärder vid bekräftat utbrott av högpato-gen aviär influensa hos vilda fåglar i nuvarande 9 kap. 6 och 7 §§ flyttas till ett eget kapitel (10 kap.) för att förtydliga att ett utbrott av sjukdomen hos vilda djur inte nödvändigtvis måste ha inträffat inom Sveriges gränser för att ett högriskområde ska kunna upprättas. Nuvarande placering av bestämmelserna i 9 kap. indikerar att så endast är fallet.

Bestämmelserna om upprättande av högriskområde för högpato-gen aviär influensa är ett sätt för Jordbruksverket att vid bekräftade utbrott av sjukdomen även utanför Sveriges gränser minska risken för överföring av viruset från vilda fåglar till fjäderfä eller andra fåglar i fångenskap i landet, genom skärpta åtgärder för biosäkerhet. Bestämmelserna har EU-rättslig bakgrund då de tidigare har införlivat kommissionens genomförandebeslut (EU) 2018/1136 av den 10 augusti 2018 om riskreducerande åtgärder, skärpta åtgärder för biosäkerhet och system för tidig upptäckt vad gäller risken för överföring av högpato-gen aviär influensavirus från vilda fåglar till fjäderfä. Detta genomförandebeslut har dock upphävts av kommissionens delegerade förordning (EU) 2020/687.

I Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/429 och kommissionens delegerade förordning anges att medlemsstaterna och den behöriga myndigheten ska vidta lämpliga åtgärder för sjukdomsbekämpning för att A-sjukdomar – däribland högpato-gen aviär influensa – inte ska få fäste i landet samt förhindra att A-sjukdomar sprids från drabbade djur, anläggningar och platser till andra icke drabbade djur eller människor. Även om det bakomliggande genomförandebeslutet med uttryckliga bestämmelser om upprättande av högriskområde för högpato-gen aviär influensa inte längre föreligger, anser Jordbruksverket att det fortfarande finns skäl att ha kvar nationella bestämmelser

om högriskområden för högpato­gen aviär influensa samt ange vilka riskreducerande åtgärder och åtgärder för biosäkerhet som ska gälla inom ett sådant område. Syftet med åtgärderna är att förhindra direkt eller indirekt kontakt mellan vilda fåglar, särskilt flyttande vattenfåglar, och fjäderfä, särskilt ankor och gäss. Åtgärderna anpassas beroende på den epidemiologiska situationen i landet, med beaktande av de hot som upptäckten av högpato­gen aviär influensa hos fjäderfä, andra fåglar i fångenskap och vilda fåglar i andra medlemsstater och närliggande tredjeländer innebär, samt riskbedömningar och vetenskapliga yttranden från Europeiska myndigheten för livsmedelssäkerhet (Efsa) samt nationella och internationella bedömningsorgan om betydelsen av spridningen av högpato­gen aviär influensa från vilda fåglar. Åtgärderna innebär inga hinder för förflyttningar av djur till eller från det upprättade högriskområdet och bedöms vara lämpliga och nödvändiga för att förhindra spridning av högpato­gen aviär influensa i landet.

Upprättade högriskområden tenderar att under vissa perioder bli långvariga. Jordbruksverket bevakar tillsammans med Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA) risken för smittspridning på såväl nationell som internationell nivå och beslutar om samt justerar upprättade högriskområden därefter. Inom de upprättade högriskområdena är det inte ovanligt att det finns djurhållare som håller brevduvor (fåglar i fångenskap tillhörande arten *Columba livia*). Brevduvor behöver regelbundet flyga fritt i tränings­syfte och Jordbruksverket har vid flera tillfällen – efter riskbedömning – medgett undantag för brevduvors träningsflygningar inom de upprättade högriskområdena (i tidigare lagstiftning benämnda skyddsområden). Ansökningar om undantag för brevduvors träningsflygningar har inneburit en administrativ börda för de som håller brevduvor i och med att de varit tvungna att ansöka om undantag hos Jordbruksverket. SVA gör dock numera – utifrån en riskbedömning baserad på flera studier – en samlad bedömning att risken för utbrott av högpato­gen aviär influensa i duvslag inom upprättade högriskområden är försumbar samt även att risken för att brevduvor sprider viruset vidare i samband med träningsflygningar är försumbar i förhållande till vilda fåglar inom samma område. Jordbruksverket har i ljuset av det nyss nämnda infört en möjlighet för de som håller brevduvor (fåglar i fångenskap tillhörande arten *Columba livia*) inom ett upprättat högriskområde att släppa sådana fåglar fritt för träningsflygningar utan att först behöva ansöka om undantag från Jordbruksverket.

- Möjligheterna att medge undantag (dispens) från bestämmelserna i föreskrifterna har ändrats.

2. Beskrivning av alternativa lösningar för det man vill uppnå och vilka effekter det blir om någon reglering inte kommer till stånd

Föreskriftsförslaget innebär en anpassning av regelverket på djurhälsoområdet till gällande EU-lagstiftning vad gäller åtgärder för sjukdomsbekämpning. Att inte ändra och uppdatera föreskrifterna på djurhälsoområdet enligt den systematik och struktur som finns i den överordnande lagstiftningen skulle medföra tolknings- och tillämpningsproblem såväl för Jordbruksverket som för berörda aktörer och djurhållare.

Föreskrifterna innehåller krav på åtgärder med syfte att förhindra smittspridning i samband med misstanke om eller ett bekräftat utbrott av en åtgärdssjukdom, nu både hos landlevande djur och hos vattenlevande djur. Bekräftade utbrott av smittsamma djursjukdomar medför kostnader för samhället för vidtagande av bekämpningsåtgärder. Även handeln med andra länder avseende djur och produkter av djur kan påverkas vid konstaterade utbrott. Mot denna bakgrund är det viktigt att uppställda krav för att förhindra smittspridning får genomslag. Alternativa lösningar till de föreslagna föreskrifterna bedöms därför saknas.

3. Uppgifter om vilka som berörs av regleringen

Bestämmelserna i föreskrifterna riktar sig i huvudsak till de som håller landlevande djur eller vattenlevande djur som potentiellt kan drabbas av en åtgärdssjukdom. Föreskriftsförslaget omfattar ändringar av de nu gällande bestämmelserna om åtgärder vid misstanke om och bekräftat utbrott av åtgärdssjukdomar hos landlevande djur och i detta avseende berör regleringen samma personkrets som angavs i konsekvensutredningen till föreskrifterna SJVFS 2021:48, se bilaga avsnitt A3.

I föreskrifterna särskiljs vattenlevande djur och vattenbruksdjur. Vattenlevande djur innefattar fiskar, kräftor och blötdjur som hålls både i kommersiellt syfte och som sällskapsdjur av privatpersoner, medan vattenbruksdjur innefattar vattenlevande djur som hålls i kommersiellt syfte. Privatpersoner som håller vattenlevande djur som sällskapsdjur omfattas av den del av föreskrifterna som gäller spärrförklaring med stöd av epizootilagen (1999:657) samt provtagning. Det kan dock alltid fattas beslut i enskilda fall om ytterligare krav, restriktioner och/eller åtgärder även för de som håller vattenlevande djur som sällskapsdjur. Vad gäller bestämmelserna som rör vattenlevande djur berörs de som håller den här typen av djur. I dagsläget finns det cirka 320 registrerade eller godkända vattenbruksanläggningar i Jordbruksverkets vattenbruksregister. Utöver dessa anläggningar bedöms det finnas cirka 1 000 aktörer som håller vattenlevande djur som kan drabbas av en åtgärdssjukdom men som är undantagna kraven på registrering och godkännande. Exempel på aktörer som undantas från kraven på registrering och godkännande är zootiker som säljer vattenlevande prydnadsdjur direkt till slutkund.

Svensk fiskodling kan delas in i odling för konsumtion (matfiskodling) och odling för utsättning (sättfiskodling för kompensation i utbyggda laxälvar samt för fritidsfiske). En del av sättfiskodlingen avser även produktion för leverans till matfiskodlare.

Antal personer sysselsatta inom svenskt vattenbruk uppskattas till 406 personer, varav 95 är kvinnor och 311 är män.¹²

Fiskodling

Kräftdjur: Det finns totalt 25 aktiva anläggningar registrerade i Jordbruksverkets vattenbruksregister. Syftet med odlingarna är antingen fiskevård eller för konsumtion. De vanligaste vattenbruksanläggningarna som finns registrerade är dammar/jorddammar eller RAS-anläggningar (Recirculation Aquaculture Systems).¹³

Blötdjur: Det finns totalt 33 aktiva registrerade i Jordbruksverkets vattenbruksregister. Syftet med odlingarna är antingen en miljöåtgärd eller för konsumtion. De vanligaste vattenbruksanläggningarna som finns registrerade är long-line (odling där man har långlina med odlingsband som musslorna växer på) eller stormaskiga nät.¹⁴

Fisk: Det finns totalt 194 aktiva anläggningar registrerade i Jordbruksverkets vattenbruksregister. Syftet med odlingarna kan vara allt från kompensation till konsumtion. De vanligaste vattenbruksanläggningarna som finns registrerade är dammar, kassar, recirkulerande system och tråg.¹⁵

Zoobutiker och djurparker

Det finns cirka 1 200 företag inom zoobranschen och den genomsnittliga omsättningen per företag ligger på ungefär 5 miljoner kronor. Det genomsnittliga antalet anställda eller sysselsatta är 3–4 stycken per företag. Omsättningen varierar mycket, där vissa företag ligger mellan 2–3 miljoner kronor per år och andra upp till 30 miljoner kronor per år i de stora butikerna. Ungefär 50 procent av företagen inom zoobranschen säljer levande djur och cirka en tredjedel av denna procentsats är försäljning av vattenlevande djur¹⁶. Uppskattningsvis är omsättningen för försäljning av vattenlevande djur för hela branschen 225 miljoner kronor i Sverige.

Omsättningen för en djurpark kan uppgå till 50–60 miljoner kronor per år (ca 250 000 besökare/normalår). Under 2019 uppgick det totala antalet besökare hos Svenska Djurparksföreningens medlemmar till nio miljoner, vilket ger ett turist-

¹² Vattenbruk 2018, statistiska meddelanden JO 60 SM 1901.

¹³ Uppgifter från det centrala vattenbruksregistret, 2020-06-11.

¹⁴ Uppgifter från det centrala vattenbruksregistret, 2020-06-11.

¹⁵ Uppgifter från det centrala vattenbruksregistret, 2020-06-11.

¹⁶ Enligt information från Mikael Håkansson, IMAZO AB, i mail den 2020-08-11.

och lokalekonomiskt värde som är enormt. Besöken på djurparkerna medför vanligen också bokade hotellnätter, restaurangbesök, kulturvandringar etcetera i närområdet. En starkt nedräknad uppskattning från övriga delar av turismen visade på ett direkt samband på minst 170 miljoner kronor.¹⁷

Under perioden 2013–2021 har det endast förekommit ett (1) fall av epizootisk sjukdom (IPN genogrupp 6) hos hållna vattenlevande djur i Sverige. Under samma tidsperiod har det förekommit 26 bekräftade fall av BKD samt sju fall av IPN genogrupp 2, vilka är sjukdomar som inte klassas som epizootier.

Vid ett bekräftat utbrott av en åtgärdssjukdom hos vattenlevande djur är det den som håller misstänkt eller bekräftat sjuka djur av berörda djurarter¹⁸ som direkt berörs av regleringen. Även den som innehar eller kommer i kontakt med kontaminerade produkter av djur kan komma att beröras. I de fall Jordbruksverket upprättar en restriktionszon (vid bekräftade utbrott på en anläggning som håller vattenbruksdjur, ett livsmedels- och foderföretag, en anläggning för animaliska biprodukter eller andra berörda platser, inklusive transportmedel) eller fastställer en smittad zon (vid bekräftade utbrott hos vilda vattenlevande djur) kan även andra än de som håller vattenlevande djur komma att beröras, till exempel andra djurhållare, de som transporterar djur eller djurprodukter, livsmedels- och foderföretag och allmänhet. Hittills har Sverige inte haft något utbrott av sjukdom hos vattenlevande djur som krävt upprättande av restriktionszoner eller fastställande av smittade zoner. Om så skulle bli fallet någon gång i framtiden kommer närmare bestämmelser om vilka krav och villkor som ska gälla i områdena behöva preciseras i kompletterande beslut eller föreskrifter eftersom vilka typer av krav och villkor som behövs varierar beroende på hur området och vattensystemet ser ut och vilken typ av anläggning som eventuellt drabbats.

Alla företag som berörs av den föreslagna regleringen avseende både landlevande djur och vattenlevande djur påverkas på samma sätt, oberoende av deras storlek, och regleringen bedöms därför inte påverka konkurrensförhållandena för företagen.

Den myndighet som leder och samordnar de förebyggande åtgärderna och bekämpningen av åtgärdssjukdomarna är Jordbruksverket, eller i förekommande fall den länsstyrelse som Jordbruksverket överlämnar vissa uppgifter till.

4. Uppgifter om de bemyndiganden som myndighetens beslutanderätt grundar sig på

Jordbruksverkets bemyndiganden att meddela bestämmelser om förebyggande och bekämpning av åtgärdssjukdomar finns i 1 a, 1 b, 4 och 17 §§ epizootiförordningen

¹⁷ Enligt information från Svenska Djurparksföreningen.

¹⁸ Se definitionen av detta begrepp i 1 kap. 4 § i föreskriftsförslaget.

(1999:659) samt 2, 3 och 6 §§ förordningen (2006:815) om provtagning på djur, m.m.

5. Uppgifter om vilka kostnadsrämsiga och andra konsekvenser regleringen medför och en jämförelse av konsekvenserna för de övervägda regleringsalternativen

Flera av bestämmelserna i de föreslagna föreskrifterna är ett genomförande av EU:s nya djurhälsolag vad gäller hanteringen av a-, b- och vissa c-sjukdomar hos landlevande djur och hos vattenlevande djur. Till detta kommer vissa bestämmelser som syftar till att göra hanteringen av övriga djursjukdomar som ska bekämpas i landet så lik hanteringen av a-, b- och c-sjukdomar som det är lämpligt och möjligt. Som nämnts ovan medför föreskriftsförslaget inga väsentliga förändringar för djurhållare och aktörer i förhållande till hur hanteringen av misstankar om och bekräftade utbrott av de sjukdomar som betecknas som åtgärdssjukdomar har hanterats tidigare.

Föreskriftsförslaget omfattar bestämmelser som medför administrativa kostnader för företagen. En närmare redogörelse av tillkommande och minskade administrativa kostnader redovisas nedan.

Uträkningarna nedan är i många fall beroende av hur många restriktionszoner som upprättas under ett år, eftersom många av de administrativa kostnaderna bara är relevanta för företag som verkar i en upprättad zon. Antal utbrott per år av allvarliga djursjukdomar som kräver upprättande av zoner har varierat mycket under de senaste åren. De senaste två åren har det bekräftats ett stort antal utbrott av högpatogen aviär influensa i landet, medan det tidigare har inträffat något eller några enstaka utbrott av den här typen av sjukdomar per år. Med tanke på det rådande smittläget behöver Jordbruksverket även fortsatt räkna med ett relativt stort antal utbrott av högpatogen aviär influensa. Det är just högpatogen aviär influensa och Newcastle'sjuka som är de sjukdomar som det regelbundet behöver upprättas zoner för, vilket gör att de styr uppskattningen av antalet utbrott. Jordbruksverket bedömer att det är rimligt att räkna med i genomsnitt sju utbrott om året som kommer att leda till upprättande av restriktionszoner.

Vid en jämförelse av regleringen för sjukdomar hos landlevande djur respektive vattenlevande djur kan noteras att föreskrifterna innehåller fler bestämmelser som ger upphov till vissa kostnadsrämsiga och andra konsekvenser för de som håller landlevande djur. Anledningen till detta är att det bland annat på grund av sjukdomarnas karaktär hos de vattenlevande djuren samt hur de vattenlevande djuren hålls inte är möjligt att i föreskrifter införa bestämmelser om till exempel åtgärder och begränsningar inom en upprättad restriktionszon, eller villkor i samband med förflyttningar. Åtgärder och villkor inom upprättade restriktionszoner, vid förflyttningar etc. beslutas istället i varje enskilt fall.

a) Ansökan om att få vaccinera vissa fåglar i fångenskap mot högpato­gen aviär influensa

Det finns enligt 2 kap. 5 § i de föreslagna föreskrifterna en möjlighet att få tillstånd att vaccinera vissa fåglar i fångenskap (till exempel djurparksdjur, djur av sällsynta raser etcetera) mot högpato­gen aviär influensa, vilket annars är förbjudet. Intresset för att få detta tillstånd är i nuläget inte stort. Bara en djurpark har ansökt om detta under 2022. Alla djurparker (totalt 19 i landet) omfattas av kravet på ansökan, men även företag som till exempel håller fåglar för vetenskapliga ändamål eller för bevarandesyfte. Uppskattningsvis bedöms cirka 40 företag som om de vill vaccinera sina fåglar skulle behöva lägga cirka 15 minuter vardera på en ansökan. Det är kanske inte alltid nödvändigt för företagen att göra en årlig ansökan, men i det fallet skulle den sammanlagda årliga kostnaden för denna administrativa börda bli 1 580 kronor baserat på den genomsnittliga lönen för djuruppfödare och djurskötare.

b) Djurhållaren/aktören ska upprätta en förteckning vid misstanke

Enligt EU:s djurhälsolag ska Jordbruksverket beordra och kontrollera att den berörda aktören förtecknar vissa data vid misstanke om en a-sjukdom. Jordbruksverket anser att detta krav är relevant att ställa också vid misstanke om vissa andra åtgärdssjukdomar. Jordbruksverket kommer dock, efter en lämplighetsbedömning, endast begära in de uppgifter som bedöms vara nödvändiga med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Bestämmelserna finns i 4 kap. 20 och 21 §§ i de föreslagna föreskrifterna.

Kravet på att berörda aktörer och sällskapsdjurshållare ska föra en förteckning över sin besättning respektive sina sällskapsdjur bedöms kunna beröra i genomsnitt 20 företag om året. Denna siffra baseras på det antal misstankar som Jordbruksverket i genomsnitt har hanterat per år de senaste fem åren, av det slag som det är relevant att göra dessa förteckningar för. Uppgiften att sammanställa förteckningen bedöms ta cirka 15 minuter per företag att uppfylla. Den samlade kostnaden för de 20 företagen beräknas till 780 kronor, baserat på aktuella uppgifter om den genomsnittliga lönen för en djuruppfödare och djurskötare.

c) Mottagaren av en transport ska kontrasignera förflyttningsdokument och sända det till Jordbruksverket och berörd länsstyrelse

I 5 kap. 10 § och 8 kap. 10 § i föreskriftsförslaget anges att den som tar emot en transport av djur, produkter eller material från en anläggning där en åtgärdssjukdom har bekräftats eller från en skyddszon ska kontrasignera transportintyget samt sända intyget för kännedom till Jordbruksverket och berörda länsstyrelser. Regleringen innebär ett förtydligande av de nuvarande bestämmelserna på området. Det bedöms nödvändigt att i föreskrifterna beskriva såväl ansvarsfördelningen som hanteringen i samband med mottagandet av den här typen av transporter eftersom

det kan vara annan personal än Jordbruksverkets personal som tar emot transporter. Syftet med bestämmelsen är att Jordbruksverket ska ha kontroll över de transporter som utförs från anläggningar där en åtgärdssjukdom har bekräftats samt från anläggningar i den upprättade skyddszonen.

Kravet på intygande av uppgifter i samband med transport bedöms beröra i genomsnitt 12 företag per år, baserat på ett ungefärligt genomsnitt av transporter från en skyddszon och drabbade anläggningar per upprättad zon under 2021 samt uppskattningen ovan om att det kommer att läggas sju zoner per år. Intygandet beräknas till 15 minuter per företag att utföra. Kostnaden för företagen beräknas till 816 kronor, baserat på aktuella uppgifter om genomsnittlig lön för en veterinär. Om det istället är slakteripersonal eller en saneringsarbetare på en destruktionsanläggning som utför uppgiften beräknas kostnaderna uppgå till 168 respektive 180 kronor, baserat på en slaktares respektive en saneringsarbetares genomsnittliga lön.

d) Djurhållare/ aktörer i en restriktionszon ska föra besöksjournal

Enligt EU:s djurhälsolag ska aktörer som håller berörda djurarter i en restriktionszon som upprättats på grund av ett utbrott av en a-sjukdom föra journal över besökare på anläggningen. Jordbruksverket anser dock att det är relevant att besöksjournaler förs på anläggningar i en restriktionszon oberoende av vilken typ av åtgärdssjukdom det rör sig om. Krav på att aktörer som ansvarar för anläggningar i en restriktionszon ska föra journaler över alla besökare på anläggningen finns därför infört i 6 kap. 5 § i föreskriftsförslaget.

Uppgifter om vilka personer som har besökt en anläggning är ett viktigt verktyg i samband med smittspårning och kravet anses därmed vara nödvändigt. Aktörernas insats är mycket liten och består i huvudsak av att iordningställa en gästbok där besökarna själva kan föra in relevanta uppgifter. Kravet anses därmed även vara motiverat och proportionerligt.

Kravet på att aktörer ska föra journal över besökare bedöms beröra i genomsnitt cirka 200 företag om året, baserat på uppskattningen om sju upprättade restriktionszoner per år och det genomsnittliga antal företag som låg inom varje upprättad zon eller motsvarande område kring drabbade anläggningar (i de fall inga zoner lades) under utbrotten av högpatogen aviär influensa 2021 (28 företag per zon). Uppgiften att föra besöksjournal bedöms ta cirka tio minuter att uppfylla. Den samlade kostnaden för företagen företag beräknas till 5 200 kronor, baserat på aktuella uppgifter om genomsnittlig lön för en djuruppfödare och djurskötare.

e) Aktörer i en restriktionszon ska anmäla ökad sjuklighet eller dödlighet eller betydande produktionsminskningar

Enligt 6 kap. 6 § i föreskriftsförslaget ska aktörer i en restriktionszon anmäla ökad sjuklighet eller dödlighet eller betydande produktionsminskningar. Anmälningskravet har sin grund i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2020/687 och är

relevant för alla sjukdomsutbrott där inrättande av restriktionszoner görs som ett led i bekämpningen. Villkoren för anmälan om ökad sjuklighet, dödlighet och betydande produktionsminskningar kan anpassas efter aktuella omständigheter i det enskilda fallet. Ett telefonsamtal eller ett email räcker vanligen för att förmedla den önskade informationen till Jordbruksverket. Syftet med kravet är att Jordbruksverket ska få relevanta data för att kunna rikta övervakningen av sjukdomen till de besättningar eller djurgrupper i restriktionszonen som är viktigast att kontrollera.

Kravet på anmälan om ökad sjuklighet eller dödlighet samt betydande produktionsminskningar bedöms i genomsnitt beröra fem företag om året, baserat på ovan uppskattning om hur många företag som kommer att hamna inom en zon samt en uppskattning om hur många av dessa som kan komma att drabbas av ökad sjuklighet eller dödlighet under tiden då zonen är upprättad. En anmälan om ökad sjuklighet eller dödlighet bedöms ta cirka tio minuter att uppfylla. Den samlade kostnaden för de fem företagen beräknas till 130 kronor, baserat på genomsnittlig lön för en djuruppfödare och djurskötare.

f) Provtagning av djur av berörda arter i en restriktionszon ska godkännas av Jordbruksverket

Enligt 6 kap. 10§ i föreskriftsförslaget ska, utöver sådan provtagning som görs för att bekräfta förekomst av aktuell djursjukdom ska, all provtagning på djur av berörda arter på anläggningar i restriktionszonen godkännas av Jordbruksverket. Syftet med bestämmelsen är att potentiellt smittförande material inte ska spridas utanför restriktionszonen samt att Jordbruksverket ska ha kontroll på smittskyddsläget i restriktionszonen. Kravet att viss provtagning kräver Jordbruksverkets godkännande har sitt ursprung i kommissionens genomförandeförordning (EU) 2020/687 och omfattar bara restriktionszoner som har upprättats på grund av ett utbrott av en a-sjukdom.

Kravet på ansökan om Jordbruksverkets godkännande för provtagning bedöms i genomsnitt beröra fem företag om året baserat på hur många företag som i genomsnitt ligger inom en restriktionszon per år och en bedömning av hur stort antal av dessa som kan komma att ha behov av provtagning. En ansökan bedöms ta cirka tio minuter att uppfylla. Den totala kostnaden för dessa företag beräknas till 130 kronor, baserat på den genomsnittliga lönen för en djuruppfödare och djurskötare.

g) Krav på inrapportering av produktionsdata för anläggningar i en restriktionszon som har upprättats med anledning av ett utbrott av högpatogen aviär influensa och Newcastle sjuka

En administrativ börda tillkommer för de landlevande djuren eftersom det nya föreskriftsförslaget återinför kravet på att rapportera in produktionsdata i en restriktionszon som har upprättats på grund av ett utbrott av högpatogen aviär influensa. Kravet finns i 7 kap. 2§ i föreskriftsförslaget och innebär att djurhållare på de an-

läggningar som ligger i en skyddszon (som är en del av den upprättade restriktionszonen) som har upprättats på grund av bekräftat utbrott av antingen högpatogen aviär influensa eller Newcastlesjuka ska rapportera in produktionsdata i enlighet med Jordbruksverkets instruktioner. Detta brukar i praktiken innebära att en daglig rapportering från de kommersiella anläggningarna i skyddszonen ska göras under de 21 dagar som zonen är upprättad.

Som framgår ovan bedömer Jordbruksverket att det är rimligt att räkna med i genomsnitt sju utbrott om året i kommersiella anläggningar, vilket följaktligen skulle leda till krav på inrapportering av produktionsdata från de anläggningarna som befinner sig i skyddszonerna. Enligt erfarenheter från utbrotten 2021 finns det i genomsnitt knappt två kommersiella anläggningar i varje upprättad skyddszon. Kravet på inrapportering av produktionsdata för anläggningar som ligger inom de upprättade skyddszonerna bedöms i genomsnitt kunna beröra 12 företag om året. Rapporteringen av produktionsdata bedöms ta cirka tio minuter per dag att utföra och för med sig en total tidsåtgång för berörda aktörer motsvarande en kostnad på 7 659 kronor per år baserat på aktuella uppgifter om genomsnittlig timlön för djuruppfödare och djurskötare.

h) Ansökan om tillstånd för förflyttningar inom, till och från en restriktionszon.

I 8 kap. 3 och 4 §§ i de föreslagna föreskrifterna framgår att det efter ansökan hos Jordbruksverket går att få tillstånd för vissa förflyttningar till, inom och från en restriktionszon. Det är inte bara företag inom en upprättad zon som berörs utan även företag utanför zonen som ska flytta djur till anläggningar inom zonen. Ofta krävs flera tillstånd eftersom flera parter kopplade till förflyttningen blir berörda. Som mest kan den mottagande anläggningen, den avsändande anläggningen och den som utför transporten behöva varsitt tillstånd beroende på var anläggningarna ligger och om transporten utförs av ett separat transportföretag eller inte. Eventuellt behöver varje berörd också komma in med separata ansökningar, vilket gör att upp till tre ansökningar skulle kunna bli nödvändiga för en enda förflyttning. Anledningen till de många tillstånden är att det till varje tillstånd vanligen kopplas villkor om bland annat rengöring och övriga biosäkerhetsåtgärder kopplade till de djur eller produkter som transporteras och som ska uppfyllas på den avsändande anläggningen, under transporten och på den mottagande anläggningen.

Den mest rättvisande uppskattningen om hur många företag som berörs av bestämmelserna i detta avseende görs genom att utgå från det genomsnittliga antalet tillstånd som utfärdades i de restriktionszoner som upprättades i samband med utbrotten av högpatogen aviär influensa och Newcastlesjuka under 2021 och det antal företag som var berörda då. Tillsammans med uppskattningen om att cirka sju restriktionszoner kan behöva upprättas årligen ger det cirka 35 berörda företag per år, varav hälften transportföretag och hälften en avsändande eller mottagande anläggning (såsom uppfödare, slakterier, äggkläckerier, äggpackerier). I genomsnitt har Jordbruksverket gett ungefär ett tillstånd per företag. Varje företag behöver således

göra cirka en ansökan, vilket uppskattas ta cirka 15 minuter. Det ger en samlad administrativ börda motsvarande 1 656 kronor baserat på den fördelning som Jordbruksverket har sett mellan olika typer av berörda företag och aktuella löneuppgifter för slaktare, transportledare och transportsamordnare respektive uppfödare och skötare av lantbrukets husdjur.

i) Dokumentation av rengöring och desinfektion av transportmedel som används vid förflyttningar av djur och produkter inom en restriktionszon

I 8 kap. 6 § andra stycket i föreskriftsförslaget finns ett krav på dokumentation av rengöring och desinfektion av de transportmedel som används för förflyttning av berörda djurarter och produkter av dem till, inom och från restriktionszonen. Här omfattas både de transporter som utförs efter tillstånd från Jordbruksverket och transporter som bara passerar restriktionszonen utan stopp och därför inte behöver tillstånd. I och med att båda typer av transporter omfattas av kravet på dokumentation och Jordbruksverket endast har uppgifter om antalet transporter som utförs efter beviljat tillstånd är det mycket svårt att uppskatta det totala antalet företag och transporter som berörs av dokumentationskravet.

Genom att som ovan utgå från de tillstånd som utfärdades i samband med utbrotten 2021 görs uppskattningen att ungefär 16 transportörer årligen skulle få Jordbruksverkets tillstånd att utföra transporter med koppling till anläggningar i upprättade restriktionszoner. Tillståndens utformning varierar dock mycket. De kan gälla för en transport men de kan också gälla för upprepade transporter under ett par dagar upp till hela perioden fram till dess att restriktionszonen hävs. I de senare fallen går det inte att få fram det exakta antalet transporter som utförts, men beroende på vilka företag som hamnat i zonen har Jordbruksverket gett tillstånd som gällt för mellan fem och över 40 transporter per zon, med i genomsnitt uppskattningsvis 35 transporter per zon. En ungefärlig uppskattning av antalet transporter med tillstånd per år (med sju upprättade restriktionszoner per år, enligt ovan) skulle därför uppgå till 245 stycken, vilket ger 15 transporter per företag. Dokumentationen av rengöringen och desinfektionen uppskattas ta ett par minuter per transport och därmed cirka 30 minuter sammanlagt per företag.

Förutom de transporter som utförs med tillstånd tillkommer de transporter som passerar genom restriktionszonerna utan krav på tillstånd. Sådana transporter sker utan att något krav på rapportering och Jordbruksverket får därför inte kännedom om dem. För att ta höjd för dessa transporter uppskattas att ytterligare 16 transportörer berörs och att dessa också lägger 30 minuter på dokumentationen.

Detta ger en total administrativ börda motsvarande 2 816 kronor baserat på den genomsnittliga lönen för en lastbilsförare.

j) Journalföring av uppgifter vid en transport med tillstånd att utföras inom, till och från en restriktionszon

Den som har fått Jordbruksverkets tillstånd att utföra transporter till en anläggning i en restriktionszon ska enligt 8 kap. 7 § i föreskriftsförslaget journalföra vissa uppgifter om transporten. Enligt uppskattningen i punkten i ovan rör det sig årligen om 16 transportörer som utför i genomsnitt 15 transporter var. Jordbruksverket uppskattar att journalföringen tar fem minuter per transport, vilket ger det en administrativ börda för företagen motsvarande 3 520 kronor baserat på den genomsnittliga lönen för en lastbilsförare.

k) Aktörer i en smittad zon ska anmäla ökad sjuklighet eller dödlighet eller betydande produktionsminskningar

Enligt 9 kap. 2 § i föreskriftsförslaget ska aktörer som ansvarar för en anläggning i en smittad zon, som upprättats med anledning av ett utbrott av en åtgärdssjukdom hos vilda landlevande djur, anmäla ökad sjuklighet eller dödlighet eller betydande produktionsminskningar hos de hållna djuren av berörda djurarter som finns på anläggningen. Motsvarande rapporteringskrav finns för anläggningar i en restriktionszon som upprättats på grund av utbrott hos hållna landlevande djur (se punkten ovan). Jordbruksverkets bedömning är att det inte kommer att läggas smittade zoner särskilt ofta, men om och när det blir aktuellt skulle flera anläggningar kunna beröras. För att göra en uppskattning av den administrativa bördan har Jordbruksverket räknat med att i genomsnitt ett företag per år skulle beröras. Att ansöka om ett sådant tillstånd bedöms ta cirka tio minuter. Kostnaden för den administrativa bördan blir sammanlagt 26 kronor per år för företagen, baserat på aktuella löneuppgifter för djuruppfödare och djurskötare.

l) Ansökan om tillstånd att i ett högriskområde för högpato-gen aviär influensa släppa ut fjäderfä som hålls i syfte att vidmakthålla fjäderviltstammen

För att få släppa ut fjäderfä som hålls i syfte att vidmakthålla stammen av fjädervilt i ett upprättat högriskområde för högpato-gen aviär influensa krävs enligt 10 kap. 2 § i föreskriftsförslaget Jordbruksverkets tillstånd. Den exakta utbredningen av det högriskområde som brukar upprättas under vinterhalvåret varierar men området omfattar stora delar av södra Sverige. Det finns enligt Jordbruksverkets register 92 företag inom det område som högriskområdet brukar omfatta som håller fasaner, raphöns eller gräsänder (hur många av dessa som håller dessa fåglar i syfte att släppa ut dem för jakt är dock oklart). Det uppskattas att ta ca 15 minuter att skriva en ansökan för att få det tillstånd som krävs, vilket ger en total administrativ börda för företagen motsvarande 3 634 kronor. Kostnaden baseras på den genomsnittliga lönen för en djuruppfödare och djurskötare. Tilläggas kan att det historiskt inte har funnits något stort intresse för att släppa ut dessa fåglar under den säsong då högriskområden brukar upprättas.

m) Journalföring i samband med frisläppande i ett högriskområde för högpato-gen aviär influensa av fjäderfä som hålls i syfte att vidmakthålla fjäderviltstammen.

Det anges även i 10 kap. 2 § i föreskriftsförslaget att den som har fått tillstånd att sätta ut fjäderfä som hålls i syfte att vidmakthålla stammen av fjädervilt, i ett högriskområde för högpatogen aviär influensa, ska journalföra vissa uppgifter i samband med frisläppandet. Det bedöms ta ca fem minuter att journalföra uppgifterna och för de 92 företag som berörs, enligt uppskattningen ovan, blir den administrativa bördan 1 211 kronor, baserat på samma löneuppgift som i punkten l ovan.

n) Aktören ska journalföra besök och förflyttningar vid misstanke hos vattenbruksdjur

Vid misstanke om en åtgärdssjukdom hos vattenbruksdjur ska aktören journalföra besök och förflyttningar till och från anläggningen, enligt 11 kap. 2 § 3 i de föreslagna föreskrifterna. Baserat på antal misstankar som Jordbruksverket får kännedom om årligen berör detta i genomsnitt sex företag om året och beräknas ta cirka tio minuter per företag, vilket ger en samlad kostnad på 156 kronor för de berörda företagen. Eftersom Jordbruksverket saknar statistiska uppgifter om timlön för den specifika kategorin fiskodlare och fiskare baseras uträkningen på den genomsnittliga lönen för djuruppfödare och djurskötare.

o) Aktören ska upprätta en förteckning vid misstanke hos vattenbruksdjur

Enligt EU:s djurhälsolag ska Jordbruksverket beordra och kontrollera att den berörda aktören förtecknar vissa data vid misstanke om en A-sjukdom hos vattenbruksdjur. Jordbruksverket anser att detta krav är relevant att ställa också vid misstanke om andra åtgärdssjukdomar hos vattenbruksdjur. Jordbruksverket kommer dock, efter en lämplighetsbedömning, endast begära in de uppgifter som bedöms vara nödvändiga med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. I 11 kap. 4 § i de föreslagna föreskrifterna införs därför ett krav på att aktören på begäran av Jordbruksverket ska upprätta en förteckning över vissa data vid misstanke om smittsam djursjukdom hos vattenlevande djur.

Kravet på att berörda aktörer vid misstanke om en åtgärdssjukdom ska föra en förteckning över vattenbruksdjuren på anläggningen bedöms kunna beröra i genomsnitt sex företag om året, baserat på det antal misstankar som Jordbruksverket hanterar per år. Kravet bedöms ta cirka 15 minuter per företag att uppfylla. Den samlade kostnaden för de sex företagen beräknas till 234 kronor, baserad på samma löneuppgift som i punkten j ovan.

p) Ansökan om tillstånd att flytta vattenlevande djur och produkter av sådana från en smittad zon

Av 13 kap 2 § i föreskriftsförslaget framgår att det krävs tillstånd för att flytta vattenlevande djur och produkter av sådana djur från en smittad zon, som upprättats på grund av ett utbrott hos vilda vattenlevande djur. Det är inte vanligt att smittade zoner läggs, och uppskattningen av den administrativa bördan har beräknats utifrån att i genomsnitt ett företag per år skulle komma att beröras. En

ansökan om ett tillstånd för förflyttning bedöms ta cirka 15 minuter. Kostnaden för den administrativa bördan blir sammanlagt 39 kronor per år för företagen, baserat på samma löneuppgifter som i punkten j ovan.

6. Bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen

Som nämnts ovan ska de föreslagna föreskrifterna tillämpas vid förebyggande och bekämpning av så kallade åtgärdssjukdomar hos landlevande djur och hos vattenlevande djur. Åtgärder som kommer att vidtas enligt föreskriftsförslaget avser således djursjukdomar som omfattas såväl av EU-rättslig reglering som av nationell lagstiftning. Att föreskriftsförslaget nu också inkluderar åtgärder vid misstanke om och bekräftat utbrott av åtgärdssjukdomar hos vattenlevande djur medför dock ingen annan bedömning av om regleringen överensstämmer med eller går utöver de skyldigheter som följer av Sveriges anslutning till Europeiska unionen än den som gjordes i konsekvensutredningen till föreskrifterna SJVFS 2021:48, se bilaga avsnitt A6.

7. Bedömning av om särskilda hänsyn behöver tas när det gäller tidpunkten för ikraftträdande och om det finns behov av speciella informationsinsatser

De nya föreskrifterna beräknas träda i kraft under 2023. Möjligheterna att upprätthålla Sveriges goda smittskyddsstatus kommer inte att påverkas under tiden till dess att de uppdaterade föreskrifterna finns på plats. Som nämnts ovan förmedlas krav på åtgärder i samband med misstanke om eller bekräftat utbrott av en åtgärdssjukdom hos landlevande djur och hos vattenlevande djur huvudsakligen genom enskilda beslut till berörda aktörer eller sällskapsdjurshållare. Till dess att de uppdaterade föreskrifterna har trätt i kraft kommer åtgärder för sjukdomsbekämpning att vidtas med stöd av nu gällande lagstiftning på området, i ljuset av regleringen i EU:s djurhälsolag.

Jordbruksverket kommer att informera om de uppdaterade föreskrifterna på verkets webbplats samt ge information i samband med direkt kontakt med kunder.

B. Kommuner och regioner

Markera med X:

Regleringen bedöms inte få effekter för kommuner eller regioner. Konsekvensutredningen innehåller därför inte någon beskrivning av punkten i avsnitt B.

Regleringen bedöms få effekter för kommuner eller regioner. Konsekvensutredningen innehåller därför en beskrivning av punkten i avsnitt B.

8. Beskrivning av effekter för kommuner eller regioner

Klicka eller tryck här för att ange text.

C. Företag

Med företag avses här en juridisk eller en fysisk person som bedriver näringsverksamhet, det vill säga försäljning av varor och/eller tjänster yrkesmässigt och självständigt. Att yrkesmässigt bedriva näringsverksamhet bör tolkas brett.

Markera med X:

Regleringen bedöms inte få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Konsekvensutredningen innehåller därför inte någon beskrivning av punkterna i avsnitt C.

Regleringen bedöms få effekter av betydelse för företags arbetsförutsättningar, konkurrensförmåga eller villkor i övrigt. Konsekvensutredningen innehåller därför en beskrivning av punkterna i avsnitt C.

D. Samråd

Beskrivning av ett eventuellt tidigt samråd

Jordbruksverket har vid framtagandet av de föreslagna föreskrifterna inhämtat synpunkter från Statens veterinärmedicinska anstalt (SVA), Livsmedelsverket och Havs- och vattenmyndigheten.

Jordbruksverket har även haft ett obligatoriskt samråd med SVA avseende vissa av bestämmelserna i föreskrifterna.

E. Kontaktperson

1. Ange vem som kan kontaktas vid eventuella frågor

- Sandra Ögren
Sandra.Ogren@jordbruksverket.se
- Lovisa Åkerström
Lovisa.Akerstrom@jordbruksverket.se
- Emma Johansson
Emma.Johansson3@jordbruksverket.se

Bilaga

Konsekvensutredning till föreskrifterna *Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2021:48) om förebyggande och bekämpning av vissa djursjukdomar* med dnr 5.22.17-00701/2020.